

פגישות בין רופאים ואטרינאריים ומדריכים

תכנית משקית מפורטת ותפקיד ההדרכה הוא לפקח על ביצוע התכנית במשך השנה.

לפי ההנחיות, המבוססות על מחקר אמריקאי, נוהגים לרכז את ההדרכה במידגם טיפוסי של משקים אחדים בכל מושב, מתוך הנחה שאלה יגיעו להישגים מסויימים ובדרך זו כאילו "תוקרן" השפעת ההדרכה ליתר המשקים שבי- אותו מושב. במידגם נכללים — לא משקים נחשלים ולא משקים מצטיינים — אלא משקים בעלי מעמד חברתי חשוב.

ההדרכה מתבססת על נתונים ומטרות אלה:

1. כמות מי-השקיה מוגבלת ומיכסת קרקע של 20 דונם;

2. יחידת עדר בקר של 4 פרות, כפי שתוכ-

ננה בעבר, תוך מגמה להגדילה ל-10 פרות;

3. מערך ארגוני מסויים בכל מושב, העשוי להשפיע על הצלחת ההדרכה;

4. תנאים כלכליים, שפירושם — אשראי, הון חוזר וכו'.

חוסר יושר, המדריך האיזורי לבקר, הוסיף פרטים אלה: איזור חדרה מייצר כ-14% מכלל תנובת החלב בארץ. המציאות מחייבת שינויים בתכניות ההזנה, שמגמתם כיום — הגדלת חלקו של המזון המרוכז בתפריט הכללי, אם כי ידוע לנו שהרופאים מודאגים מהלך-רוח זה בגלל החשש של פגיעה בבריאות הבהמות. לדעתו, אין נשקפת סכנה לבקר כשתפריט המזון הכללי מצטרף מ-70% מזון מרוכז ו-30% מספוא גס מתוצרת המשק. שיטה זו בהזנה מבטיחה את ריווחיות הענף.

ד"ר בן-יוסף מעיר שיש לו הרושם שמדבר-רים כאן על 3 "אינטרסנטים" — החקלאי, המדריך והרופא, ואילו את הפרה שוכחים לגמרי!

יוסף ממשך ואומר: יש מקור נוסף למזון והוא — מוצרי-לוואי תעשייתיים שעד כה לא העריכו די בארץ; מן הראוי לנצלם במידה המאקסימאלית.

אשר לפרינה הכלכלי של הפרה, הרי הכרחי לקבל ממנה 5000 ק"ג חלב לשיווק,

לאחר ומדריכי הבקר והמספוא מצד אחד והרופאים מצד שני מבקרים ועובדים באותו משק, מן הרצוי הוא שיקויים מגע הדוק לשם החלפת דיעות ודיון בבעיות, בהן נתקלים מעקדות-ראיה שונות.

פגישה ראשונה התקיימה ביום 25 במארס 1966 כשהרופאים אוהובסקי ואהרונזי השתתפו בישיבת מדריכי המינהל. בישיבה זו התברר שכל הנוכחים מוצאים ענין בפגישות קבועות, בהן המדריכים יסבירו את התנאים האגרו-טאכניים, כגון — מיכסות קרקע ומים, גודל יחידת העדר במשק המושבי, בעיות העלאת התנובה וכו' והרופאים מצידם יתעכבו על בעיות הבריאות, בהן הם נתקלים.

ביום 13 באפריל 1966 התקיימה הפגישה השנייה במשרד החקלאות בחדרה, בה השתתפו 5 מדריכים ו-13 רופאים, ולהלן מובא הדו"ח על פגישה זו.

פתח ד"ר אהרונזי בהבעת ברכה לכל המשתתפים; הוא העיר שיש הכרח במגע הדוק, כי אחרת יש סכנה שיינתנו הוראות מנוגדות באותו משק, העולות לגורר אחריהן אי-הבנות ואף סיכסוכים. הוא הדגיש שהרופאים היו רוצים לראות את מדריך הבקר פועל באי-טנסיביות במשק הנחשל דווקא; אך ידוע לו שלפי העקרונות של מינהל ההדרכה מוטל על המדריך לעבוד במשק המצליח בעיקר, כשבעליו מעוניין בעצמו להתקדם וממילא יש אז סיכוי לתכליתיותה של ההדרכה.

שלום נאמן, המדריך האיזורי למספוא, סקר בקצרה את מסגרת ההדרכה וייעודה. לישכת חדרה פעילה ב-29 מושבים, בהם קיימים 1200 משקים מחזיקי בקר. באיזור זה עובדים 3 מדריכים לבקר ו-2½ מדריכים למספוא ולגידולי שדה שונים, ואין להם אפשרות טאכנית להתמסר להדרכה אינטנסיבית בכל משק ומשק בגלל מחסור בכוח-אדם. למעשה גם אין צורך רב כיום בביקורים מתמידים במשק לשם נתינת הוראות, כיוון שנהוג לעבד

המספוא הגס הולכת וקטנה גם במושבים; אין שומעים עוד על מנות תלתן, העולות על 50 ק"ג ביום. רצוי הדבר שבשאלות אלה ידברו הרופאים והמדריכים ב"גל" אחד!

חודכי קליינפלד, המדריך האיזורי, סיים את תיאור המצב מצד המדריכים. הוא ציין שגם במושבים נעזרים הרבה בסלק מספוא ובתירס מאושבל באביסת הבקר. התקדמו יפה בגידול התירס ורואים הצלחה בזה. רצוי, כמובן, גם התחמיק לעונת החורף, אבל לא הצלחנו להתח- דירו למושבים. בדרך כלל איטית היא ההתקד- מות בשיפור ההזנה ואין לקוות ל"מהפכות" בשטח זה.

להערתו של ד"ר בן-יוסף: נכון הדבר שהננו מתעניינים בעיקר במתיישוב ובריווחיות המשק שלו ופחות מזה בפרה עצמה, אבל זוהי כיום הגישה בארץ כולה, כי נשתנו הזמנים.

המדריכים משתדלים למלא את חובתם על הצד הטוב ביותר וכל מתיישוב המעוניין בפגישה עם המדריך ובעצתו, בא על סיפוקו. ד"ר דניאלי: עד כה לא היתה עבודה משור- תפת בינינו לבין המדריכים. הפגישות שלי עם מדריכים היו מקריות. צריך שיהיה ברור לכולנו שהוראות בלתי מתואמות אין בהן כל תועלת. כי המתיישוב יזלזל אז גם במדריך וגם ברופא; אולם כשנבוא יחד באותה המלצה ובאותה דרישה, נגיע לתוצאות רצויות.

כיום הנני עסוק על הרוב ב"כיבוי שרפות", וכל הצרות, שהן לפעמים תוצאה של ייעוץ בלתי נכון, הן רק עלי! נוכחנו שלהרצאות במושב, אחרי יום עבודה מייגע, אין קהל. לדעתי רק ההדרכה האינדיבידואלית עשויה להצליח. השפעת ה"הקרנה", שהזכירו כאן, לא תמיד מורגשת; קורה שמתיישרים אשר הצליחו אינם ששים לגלות את "סודם" ודרכי פעולתם ל- אחרים.

רבות הן המחלות, הפוגעות בעטינים, ברחם וכו' שיש להן קשר בדרכי ההזנה והכרחי הדבר שנברר במשותף את תכניות ההזנה המומלצות. נאלצתי להודיע למספר משקים, שלא התחשבו בהוראותי, שאפסיק לבקר אצלם כ"מכבה שר- פות". אנו, הרופאים, רוצים להתרכז בפעולות

כדי שתישא את עצמה ותפרנס את בעליה, אך למעשה רק כשליש מכל הפרות שבמושבים מגיע לרמה זו.

יש צורך לשפר את תנאי האחזקה של הבקר, אך זה כרוך בהשקעות כבדות ואין משיגים הלוואות נוחות לשם כך. אנו נזהרים לתבוע שיפורים במבנים והרחבתם מחמת החשש שהמתיישוב יאלץ לחסל את הענף ולמכור את פרותיו כדי שיוכל לסלק את הריבית על ההל- וואות שהוא יקבל לצרכי השיפורים במבנים ובציוד.

בשנתיים האחרונות השקענו הרבה עבודה בבדיקת מכונות החליבה ובהדרכה לטפל בהן כראוי; הרושם שלי הוא שהושגה הקלה במחלות העטין בעקב פעולות אלה.

יש רופאים שמתנגדים לאביסת הפרות באס- פסת מתוך חשש להפרעות בהתעברות; לדעתי החשש אינו מוצדק כל עיקר.

ד"ר פולטין מעיר שיתכן והחשש הזה היה מוצדק בעבר כשמנת האספסת הירוקה עמדה על 70 ק"ג ואף יותר מזה, או אז הופיעו הפרעות אסטרוגאניות בעמק-הירדן וכן במקוה- ישראל, אך היום אין עוד בעיה של מנות גדושות באספסת ומסופקני שיימצא רופא שיימ- נע מההמלצה לכלול את האספסת בתפריט המזון של הפרות.

אברהם נאמן, המדריך לבקר, אמר שבשנים האחרונות חלה התקדמות בהתיישובות הצעירה, ולאזן דווקא האיכרים ה"אינטליגנטיים" הם בין אלה שהתקדמו באופן מיוחד; לדעתו השתפר הענף אצל אותם המתיישרים שהחליטו להוציא את מחייתם מעדר הבקר; אלה גילו נכונות ללמוד ולשפר את הטיפול והם אף הגיעו להישגים.

בעיות ההזנה מחמירות והולכות עם הגדלת יחידת העדר בכל משק; ולא פחות חשוב הוא התפקיד למצוא דרכים ליעול העבודה היומיומית ולעשותה קלה יותר. אם לא נצליח בכך, ימאס הדור הצעיר שבהתיישובות בענף הבקר ויזניחו לגמרי. אפשר אמנם להקל על העבודה על ידי מיכון, אולם דבר זה תלוי בהגדלת יחידת העדר. יש לציין בצער שמנת

למות חיש מהר מהרפתות. כיצד להבין זאת שהמדריכים שותקים וכאילו מתעלמים מבזבוז חמור כזה של הון לאומי?

שלום נאמן עונה: לצערנו אין לנו כוח הכרעה לגבי מתכנני הסוכנות ואין לנו כל השפעה שהיא על מעשיהם. לעתים גם נבנים בניינים חדשים בצורה בלתי מתאימה וכל מחאותינו אינן מועילות.

ד"ר פולטיין מספר על שני מושבים שבאי-זור, המצליחים יפה מאוד מבחינה כלכלית, אם כי רמת התנובה של הפרות נעה סביב 3500 ק"ג חלב. אין לשכוח, לדעתו, שפרה בעלת תנובה גבוהה רגישה יותר למחלות, ולא כל המתיישבים מסוגלים לטפל בפרות כאלה.

המדריכים לבנושטיין ונאמן משיבים:

1. תוך זמן קצר יתחסלו וודאי עדרים כאלה, כי לא יפרנסו את בעליהם;
2. במושב שער אפרים, אין משק הבקר הענף העיקרי ופרנסתם של המתיישבים באה מהירקות בעיקר, מפרדס ועבודות-חוץ;

3. הפרה, המניבה 3500 ק"ג מסוגלת להניב בקלות אף 5000 ק"ג, אם ישפרו את הזנתה. אמנם נכון שעם פרות דלות תנובה יש פחות צרות, כגון מחלות עטין וכו', אבל אין ברירה ויש לחתור לתנובת חלב גדולה יותר.

ד"ר ורוד מביע את תמיהתו על היחס המשווה של המחלקה להתיישבות למושב פורת בגוש תל-מונד. במושב זה מחזיקים כ-300 ראשי בקר, אך המתיישבים אינם זוכים בביקוריהם של מדריכים, כיוון שהאיזור הזה הוגדר באופן רשמי כ"איזור הדריים". האם זה מוצדק להתעלם לגמרי ממשקים עם 3-2 פרות ומספר בני-בקר, הנתונים לטיפול האשה והילדים, בה בשעה שאפילו בהיקף כה מצומצם של הענף, הוא מביא הנאה חומרית למתיישב? וכיוון שהמדריך המקצועי איננו, חייב הרופא לטפל גם במחלות שנובעות מהזנתה באחזקה, בהזנה וכדומה. גם במושב בורגתה אותו המצב.

בזה נסתיימה הפגישה וכל המשתתפים יצאו בהרגשה טובה שצעדנו צעד קדימה לקראת עבודה משותפת.

רשם ד"ר ה. אהרני

מניעיות. אם נפעל ביחד ובכיוון אחד, אין כל ספק שבעל המשק יכבד יותר את הוראותינו. ד"ר זאקס (כפרי-ויתקין): יש לי הרושם שאנו רוצים, כאן בארץ, להיות פקחים יותר על המידה ונוהים אחרי שיטות הזנה מהפכניות שחוקרי מכון וולקני מפיצים אותן בהרצאותיהם. איך אפשר להגיע לריווחיות במשק כשמתעלמים מהצרכים הפיזיולוגיים של הפרה? למה אין משתפים בצוות החוקרים של מכון וולקני גם רופא? למה באים למושבים עם תכניות הזנה הדישות ומהפכניות שטרם נוסו באופן יסודי בארץ? למה להכניס מבוכה בקרב בוקרינו? הנה שמענו שלפי שיטות ההזנה של ד"ר פראסטון נפסדים כ-30% של כבדים בבית המטבחיים! כן מצאו בעגלים שניזונו באנגליה לפי שיטות אלה מקרים רבים של דלקות בגפיים וצליעות קשות. לא ייתכן שאנשי מחקר יבואו ויציעו תכניות הזנה "חדשות" ואנו הרופאים נצטרך לטפל בפגעים שנגרמים בעקב המלצות בלתי מבוססות של המומחים הנ"ל.

שלום נאמן מסביר שהצורך בתכניות הזנה חדשות נובע מהתנאים המיוחדים, בהם נתונה חקלאותנו, ובעיקר מתנאי הקרקע והמים שהם קשים במיוחד, ומשום כך — לא תמיד אפשר לספק במלואן את התביעות הפיזיולוגיות של הפרה. בכל אופן הוא מציע להקדיש פגישה מיוחדת לדיון בתכנית הזנה שנתית.

יוספטון שואל את ד"ר זאקס לאיזו שיטת הזנה הוא התייחס בחומרה כה רבה. ד"ר זאקס ענה לו: ל-70% מזון מרוכז בתפריט הכללי.

מרדכי קליינפלד מסביר שחוקרי וולקני דיברו בהרצאותיהם בכפרי-ויתקין על תכניות הזנה תיאוראטיות ולא המליצו עליהן למעשה. על כל פנים יש לשקול אם המושב הוא המקום המתאים להרצאות כגון אלה, הרי אין הוא יכול לשמש תחנה לנסיונות.

ד"ר דניאלי מפנה את תשומת הלב לתופעה תמוהה ביותר: ישנם מושבים שמפגרים באופן כרוני בפיתוח המשק, כיוון שתושביהם אינם מגלים כל רצון ליהפך לחקלאים. למרות זאת ממשיכה המחלקה להתיישבות להשקיע סכומים ניכרים ברכישה מחדש של עשרות פרות, הנע-